

Aile İçi Şiddet: Kadın

Hanife ÖZDEMİR*

Özet: Bu araştırmamda aile içi şiddette kadının maruz kaldığı, susturulduğu, hem psikolojik hem fizyolojik şiddeti ele almayı hedefliyorum. Son zamanlarda çoğu kez gündemden düşmeyen ve şiddet sonucu aşağılanan hatta öldürülen kadınların uğradığı şiddet şüphesiz ki en ağır olanıdır. Ataerkil toplum yapısına sahip olmak sözde kadın erkek eşitliğini göz ardı etmiştir. Erkeğin baskın olduğu toplumlarda kadının namus kavramıyla ilişkilendirilip kısıtlanma, hor görülme ve küçümseme gibi psikolojik şiddeti veyahut dayak atma, itip-kakma vb. fiziksel şiddeti ve cinsel istismar gibi kadınlık gururunu zedeleyecek olaylar yaşamalarını beraberinde getirmiştir. Kadına yöneltilen bu şiddet türleri cinsiyete dayalı bir ayrımcılıkla kadının insan hakları ihlaline yol açmış ve kadını derinden etkilemiştir. Kadının psikolojik, fizyolojik şiddetlerin yanı sıra ekonomik bağımsızlığını elinden almıştır. Bu nedenle kadınların çalışma özgürlüğü kısıtlanarak, iş hayatına atılmalarını engellendiği gözlenmektedir. Sonuç olarak; toplumun beynindeki kemikleşmiş fikirlerin erkeğin üzerinde bir algı oluşturduğu ve bu algının en ufak sorunda şiddete davetkârlık hazırladığı kanısına varılmıştır. Bu doğrultuda çözüm arayışları tartışılmış, bu sorunun giderilmesi için yapılması gerekenleri araştırıp soruna nüfus ederek geliştirmek amaçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Kadın, Kadına Şiddet, Şiddet Çeşitleri

Abstract: In this research, I aim to address both psychological and physiological violence that women are subjected to and are silenced. The violence suffered by women who have not been on the agenda or who have been killed as a result of violence, is undoubtedly the most severe. The patriarchal society has ignored the so-called equality of men and women. In societies where men are dominant, women are associated with the concept of honor, and psychological violence such as restriction, contempt and contempt, or beating, pushing-in and so on. physical violence and sexual abuse, such as women's pride has brought with them to suffer events. These forms of violence directed at women have led to a gender-based discrimination and deeply affected women. Psychological, physiological violence of women, as well as economic independence has taken away. For this reason, it is observed that women are prevented from getting into business life by restricting the freedom to work. As a result; it has been concluded that the ideas in the brain of society are a perception of men and that this perception is an invitation to violence in the slightest problem. In this respect, the search for solutions has been discussed, and the aim is to investigate and develop what needs to be done to address this problem by population.

Keywords: Family, Women, Violence Against Women, Types Of Violence.

* Ömer Halisdemir Üniversitesi

Giriş

Toplumsal Hayatta Kadının Rolü

Toplumsal hayatta kadınların rolü doğdukları andan itibaren başlamaktadır. Erkek çocuğun doğması ödüllенmesi, kız çocuğun doğması anne-babaların erkek evlat sahip olana kadar kız çocukla yetinmesine neden olmuştur. Sosyal değerlerle oluşan toplumsal kimlikler kadını erkeğin “ötekisi” olarak nitelendirilmesine yol açmıştır. Bunun asıl nedeni ataerkil yapıda olmakla beraber erkek egemen topluma sahip olmakla süregelmiştir. Kadın ikinci konuma atılmıştır. Doğumdan itibaren başlayan ve hayatı boyunca kız çocukları koruma altına alınması namus kavramıyla ilişkilendirilmesiyle kız çocuklarını denetim altına alınmasına maruz bırakılmıştır. Kız ve erkeklerin yaşam alanları farklı biçimlerde şekillenmiştir. Cinsiyet rollerine ilişkin değerler kadın-erkek ilişkilerini anlamada temel işlevdir. Kadınlığın ve erkekliğin temel unsurları bilinen şeyler iki cinse yönelik tutumları ve davranışları belirlemektedir. Bunlar kuşaktan kuşağa aktarılabilen ve öğrenilen özellikler beklentileri karşılamakla oluşturulur. Kız çocukları anne rolünü benimserken erkekler baba rolüne uygun davranışlarını üstlenirler. Sosyalleşme sürecinde bu rollere uygun davranışları sergilerler. Aile içi ilişkiler buna göre düzenlenmektedir. Bu ilişkilerin tıkanıdığı noktada şiddet ortaya çıkmaktadır.

Şiddet Görme Nedenleri

Erkeklerin yargılayıcı, aşağılayıcı, kontrol edici olmaları kötü ve yanlış üslup kullanmalarının yanı sıra basit nedenlerden bile olsa iletişimin kesilmesiyle sonu kolaylıkla yerini şiddete varan davranışlara bırakabilir.

Kadınlar aile ilişkilerinde uysal, alttan alan, yumuşak tavırları dışında kendilerinde görülmeye alışık olmayan davranışlar sergilendiğinde de sonu yine şiddete varan sürece dönüşebilmektedir.

Şiddetin amacı çocuklukta yaşanan ve korumak ya da yönlendirmek olarak algılanan şiddetten farklı olarak tehdit yaratmak, korkutmak, kontrol etmektir. Hane içinde daha güçlü olanlar daha güçsüz ve bağımlı olanlara şiddet uygulamaktadır. Genellikle baba, eş, çocuk, yakın erkek akrabalar kadınlar üzerinde şiddet uygulurlar. Hanedeki kayınvalideler ve kadın akrabalar da şiddet uygulayabilir. Kadınların namusları korunması, kontrolü ele geçirme, sözünü dinletme gibi nedenlerle şiddet uygulamaları gerektiğini düşünürler. Şiddet öğrenilen bir davranış türüdür. Bu çocuklukta da gelebilir sonradan da öğrenilebilir. Genellikle öfke kontrolü sağlanmadığında ortaya çıkar.

Erkeğin kadına şiddet uygulaması, kadın ve erkeğin içinde yaşadığı, yetiştirildiği ataerkil cinsiyet rejimine bağlıdır. Ataerkil insanların cinsiyet farklılıkları doğal-kültürel ayrımlarına oturtur. Erkek üstünlüğü doğadan erkeğe bahşedilen bir özellik olarak yansır. Aile de, okulda cinsiyet rolleri öğretilirken, kadının dışa bağımlı, korunmaya muhtaç, zayıf olarak gösterilir.

Kadına yönelik şiddet, cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir insan hakları ihlalidir. Kadına yönelik şiddet kadının yaşam hakkının, güvenliğinin, onurunun, özgürlüğünün ve bedensel bütünlük hakkının sırf kadın olması nedeniyle her türlü ihlalidir.

Tarih boyunca kadına şiddet uygulama erkek otoritesinin dışa vurumunun yasal yollarından biri olarak görülmekte ve bu nedenledir ki yazılı ve yazısız toplumsal kurallarla kadına yönelik şiddet hoş görülmekte, hatta desteklenmektedir. Erkeğe güçlü ve yönetici imajı çizilirken, kadın baskı altında tutulur ve kadın çevresindeki olumsuz giden her şeyden kendini sorumlu tutmaya başlar. Böylece kendi içinde huzuru ve uyumu yakalayamaz, hedefleri ve kendince önemliler için savaşacak gücü kendinde bulamaz ve her şeye evet der. Kadının çaresiz tavrı erkeğin şiddet uygulamasına katkıda bulunur. Buna tanık olan ailenin diğer küçük üyeleri ilk önce inanmama ve inkar, ardından kayıp ve kaygı yaşayarak ebeveynlerin davranışlarını model olarak alırlar ve bu kuşaklar arasında aktarılır. Ve ilerde şiddet uygulayan veya uygulanan bireyler olmak için risk oluştururlar.

Kız çocuklarının istenilmemesi, önemsenmemesi erkek çocuk oluncaya kadar çocuk yapma şeklinde cinsiyet seçimi yapılarak başlatılan kadına yönelik şiddet, kız çocuklarının okul çağında okula gönderilmeyerek eğitim hakkının elinden alınması, adölesan döneminde kendi fiziksel gelişimini tamamlamadan evlendirilmesi ve gebe kalması, evlendikten sonra da eş tarafından fiziksel, psikolojik, cinsel boyutta aile içi şiddet olarak da her yaş ve her dönemde farklı şekilde görülebilmektedir. Daha okul döneminde 'Kız çocuğu okur mu? Okuyup da ne olacak' gibi ayrımcı anlayışlarla okula gönderilmeyip erkek çocuklarının okutulması ya da en fazla kız çocuklarının ilkokula kadar gönderilip sonra okuma hakkının elinden alınması ile kadınlar şiddete açık hale gelmektedir. Çalışma hayatında da kadın çoğu kez kadın işi denilen ve uzmanlık gerektirmeyen maddi gücü az olan işlerde çalıştırılmaktadır. İşe almada önceliğin erkeğe, işten çıkarılmada önceliğin kadına verilmesi, terfilerdeki eşitsizlikler kadının ekonomik olarak güçlenmesi engellenmeye çalışılarak yapılan şiddet tipleridir. Buda kadını ekonomik olarak erkeğe bağımlı hale gelmesine neden olmuştur

Şiddet Türleri

Kötü söz, aşağılama, hakaret, tokatla başlayan şiddetin derecelendirilmesi son derece sakıncalıdır. Eve kapatılmak, evde parasız bırakılmak, bir bireyin sahip oldukları haklardan mahrum bırakılmak şiddet türleri içerisinde yer almaktadır. Şiddet içeren öfke patlamaları sonucu kadında iz bırakan ciddi sorunlar meydana getirir. 3 kadından 1 biri fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik, şiddete maruz bırakılmaktadır.

Fiziksel şiddet: Tokat, tekme, yumruk, dayak atmak, bıçak, silah gibi aletlerle saldırmak.

Duygusal şiddet: Kadını küçümsemek, kendisine özgüvenini yitirmesine yol açmak, aşağılayıcı sözler söylemek, kendisini ruh hastası olarak görmesini sağlamak, yemeği yere dökmek, eşyaları kırmak gibi.

Ekonomik şiddet: Kadının çalışmasına izin vermemek, harçlık vermemek ya da kısıtlamak, kadının parasını elinden almak, ailenin geliri konusunda bilgi vermemek.

Cinsel şiddet: Kadını istemediği cinsel davranışlara zorlamak, tecavüz etmek gibi.

Tehdit etmek: Dayak ya da ölümle tehdit, terk etme tehdidi, intiharla tehdit.

Çocuğu kullanma: Kadının çocuklar konusunda kendini suçlu hissetmesine yol açmak, çocuklarını kullanarak tehdit edici mesajlar yollamak gibi.

İzole etmek: Kadının hareket özgürlüğünü kısıtlamak, ailesi ya da arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemek, sık sık kıskançlık nedeniyle kavga çıkarmak.

Ev İçi Şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir.

Şiddetin Yol Açtığı Sonuçlar

Kadına yönelik şiddeti “Bireyin cinsiyeti nedeniyle uygulanan fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel yönden zarar görmesiyle sonuçlanan her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlayan Uzman Klinik Psikolog Meral Sarıkaya, “Kadını kontrol etmek, aşağılamak, cezalandırmak amacıyla bedensel güç kullanılıyorsa fiziksel şiddet, duygusal güç kullanılıyorsa psikolojik şiddet, cinsel anlamda güç kullanılıyorsa cinsel şiddet ve maddi güç kullanılarak üstünlük kuruluyorsa ekonomik şiddet ortaya çıkar.

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına (2009) göre, ülke genelindeki kadınların %39’u fiziksel şiddet, %42’si cinsel şiddet yaşarken, %42’si iki şiddetten en az birini yaşadığını belirtmektedir” diye konuştu.

Uzman Klinik Psikolog Meral Sarıkaya, şiddete maruz kalan kadınların yoğun biçimde suçluluk, yalnızlık, korku, çaresizlik, kendine güvensizlik, gerginlik ve huzursuzluk gibi duygulanımlar içinde kaldıklarına dikkat çekerek “Dolayısıyla bu kişilerde akut stres bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete bozuklukları, alkol madde bağımlılığı, depresyon gibi bir çok psikiyatrik rahatsızlık görülme olasılığı ortaya çıkmakla birlikte kendine zarar verme davranışları veya intihar girişimleri de görülebilmektedir” dedi.

Şiddet Önleyen Nedenler

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusundaki Çözüm Önerileri

Bunları eğitim programları, kamusal program ve planlar, ve diğerleri olarak gruplandırabiliriz.

Eğitim Programları:

a)Resmi Eğitimde :

Kız çocukların ev işleri ve tarımsal işlere (ücretsiz aile işçisi olarak çalıştıkları tüm işlerde demek de doğrudur) yardım etmek için okuldan alınması olasılığı erkek çocuklarıkinden daha yüksektir. Bunun için, yasal cezalandırma mekanizmalarının da yardımıyla tüm kız çocuklarının erkek çocuklar gibi okula devam etme şansına sahip olması sağlanmalıdır. Resmi eğitimde okutulan ders kitapları sürekli gözden geçirilmeli ve cinsiyet ayrımcılığından arındırılmalıdır. Parasız, bilimsel, ana dilde, demokratik bir eğitim sistemine geçilmeli; kız çocuklarının okutulması özellikle desteklenmelidir.

b)Resmi Olmayan Eğitimde :

Risk Grubunda Yer Alan Kadınların Eğitimi

1. Aşama: Öz Güven Eğitimi

2. Aşama: Meslek eğitimi

c)İlgili Meslek Gruplarına Yönelik Eğitimi

Meslek içi eğitimlerde (vali, kaymakam, polis, jandarma, adli tıp, hemşire, doktor, öğretmen ve subay akademileri, hakim, savcı, avukat, sosyal hizmet uzmanı vs...) Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet konulu dersler konulmalıdır.

d)Toplumsal Yaşam İçinde Eğitim

Aile içi şiddeti ve genel olarak kadın ve çocuklara yönelik şiddeti önlemek için sürekli kampanyalar düzenlenmeli, ana-baba eğitim programları uygulanmalı, bilinç yükseltme çalışmaları yapılmalıdır. Toplumsal yaşamın her alanında anti-cinsiyetçi, eşitlikçi, özgürlükçü düşünceler yaygınlaştırılmalıdır.

Kamusal Program ve Planlar ile diğer çözüm önerileri:

Yetişkin Eğitim Merkezleri kurulması,

Kız çocuklarının okullaşma oranlarının yükseltilmesi için yatırımların artırılması,

Eğitim materyallerinin ve müfredatının cinsiyetçilikten arındırılması,

Kadın istihdamında zorunlu kota uygulaması,

Kadının çalışma şartlarında yasal düzenlemelerin yapılması,

Eşit işe eş değer ücretin verilmesi,

Kadının esnek ve güvencesiz çalıştırılmasının yasaklanması,

Şiddete uğrayan kadınlar için başvuru ve sığınma evi sayısının artırılması; ücretsiz danışmanlık, psikolojik ve tıbbi destek sağlanması ve yasal yardım yapılması,

Cinsiyet ayrımcı politikaların, yasalar ve uygulamaların kaldırılması; kadına dair projelerin kadın örgütleriyle birlikte yaşama geçirilmesi,

Parlamento başta olmak üzere tüm karar verme mekanizmalarında yer alan kadın sayısının artırılması için pozitif ayrımcılık ilkesi gereği kota uygulamasının getirilmesi,

Evde, sokakta, okulda, işyerinde yaşanan kadına yönelik şiddetin sorumlularının yargılanması ve caydırıcı yasal tedbirler alınması gerekmektedir.

Türkiyede Kadına Şiddet

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre, 10 yıl önce Türkiye’de 15 ve yukarı yaşta 22 milyon 849 bin kadın bulunuyordu. İstihdam edilen ve işsizlerin toplamı anlamına gelen kadın işgücü 1999 yılında 6 milyon 853 bin kişiydi. 2009 yılının Kasım ayı itibarıyla 15 ve yukarı yaşta kadın sayısı 3 milyon 468 bin kişi artarak, 26 milyon 317 bine ulaşırken, buna karşın 1999 yılında 6 milyon 853 bin olan kadın işgücü sayısı 2 bin kişi azalarak, 2009’ da 6 milyon 851 bin kişiye gerilediği görülmektedir. Buna göre 1999 yılında kadınlarda % 30 olan işgücüne katılma oranı 4 puan azalışla 2009 sonunda yüzde 26’ ya inmiştir.

Kadınlarda işgücüne dâhil olmama nedenlerinin başında ev işleriyle meşgul olmak geldi. Bu nedenle çalışma yaşamının dışında kalan ev kadınlarının sayısı 2009 yılında 12 milyon 101 bin kişi oldu.” (haberler.com)

İSMMMO’ nun (İstanbul Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası) raporundan yukarıya alınan bölüm oldukça düşündürücü rakamları ve açıklamaları içermektedir. Şöyle ki; ILO, EUROSTAT ve TÜİK verilerinden (ilo.org) Dünya genelinde % 74, 3 erkeğe karşılık % 49, 1 kadın istihdam edilirken, Türkiye’deki oran % 64, 3 e karşılık % 22, 2 olarak bildirilmektedir. Dünya genelinde ve yaklaşık olarak her iki cinsin

sayısal eşitliği dikkate alındığında kadının istihdam edilme oranı Dünya genelinde % 50 iken Türkiye’de bu oran %25’ e kadar gerileme eğilimi taşımaktadır.

Yine TÜİK verilerine baktığımızda, 2002 den sonra Türkiye’de boşanmaların % 24 arttığı görülmektedir. Geçen sene 114.162 aile dağıldı. Aynı süre içinde evliliklerdeki artış yalnızca % 16. Yani nüfus artışına yakın bir artış. 2010 yılındaysa daha önceki artışın üzerine % 5, 7 daha fazla boşanma görünüyor.

Türkiye’de yaşayan kadınların dörtte biri fiziksel şiddete uğramaktadır. Şiddete uğrayan kadınların dörtte üçü eşi tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Cinayet sonucu ölen kadınların çoğu eşi tarafından öldürülmektedir.

İçişleri Bakanlığı Emniyet ve Jandarma teşkilâtlarının istatistikî verilerine göre; 2001–2004 yılları arasında; 21.268 kadın aile efradına kötü muamele, 10.148 kadın kaçırmaya, 3.800 kadın müstehcen hareket, 3.366 kadın ırza geçme, 1803 kadın evlenme vaadiyle aldatılarak kızlık bozma, 1.371 kadın fuhuşa teşvik suçlarının mağduru olarak kayıtlara geçmiştir.

Kaynakça

İnceoğlu.Y (2010). Kadın ve Bedeni. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

<https://npistanbul.com>

<http://www.tekirdag.pol.tr/>

<http://www.beycan.net/>

<https://muhalefet.org>

<https://www.antoloji.com>

Töre Cinayetleri ve Toplum Bilincinde Oluşan Namus Algısı ve Etkileri

Hatun YILMAZ*

Özet: Geçmişten günümüze kadar bakıldığında toplumda bitmeyen bir sorun olan şiddet gündemde olmasına rağmen çözülememiştir. Şiddet her insanın kınadığı yapılmaması gereken bir terim iken sonu gelmeyen bir kavram da olmaya devam etmiştir. Bununla beraber namus kavramının şiddetle şekillenip insanları töre cinayetlerine kadar götürdüğü görülmektedir. İnsanlar belli ritüellerle hareket eder ve buna göre başkalarının hayatını sonlandıracak derecede etkileyebiliyor. İnsanlar biyolojik, psikolojik, toplumsal ve çevresel (durumsal) olarak şiddeti belirleyebiliyorlar. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbirinden farklılaşarak toplumun belirlediği algı olarak geliyor. Benim amacım töre cinayetlerin de gelişen olayların alt yapısına inmek ve burada şekillenen olayların nasıl yol izlediğini gözler önüne sermektir. Ailenin çevresin de gelişen ortamın ve coğrafyanın insanı ne derece de etkiliyor? Burada aile ideal ya da reel olarak gördüğü doğruyu neye ve kime göre belirliyor?. İnsanlar doğduğu günden öldüğü güne kadar bir kimlik ve kişilik arayışlarındadır. Ne yapılması gerektiğini hep başkaları tarafından dile getirilmiştir. Dile getirilen ve yapılması gerektiği söylenen yargıların yapılmadığı durumda çatışma ortaya çıkıyor. Bununla beraber çatışma düşmanlığı ve diğerini baskı altına almayı yok etmeyi doğurur. Kişi kendi varlığını koruyabilmek için her şeyi yapmaya başlar fakat başkaları tarafından hiçbir günahı dahi olmayan insanlar neden bir bedel ödemek zorunda bırakılıyor?

Giriş

Aile toplumun en küçük sosyal birimidir ve içinde yaşadığı topluma ve çevreye göre şekillenebiliyor. Aile de ve çevre de eksik görülen eğitim veya değiştirilmediği düşünülen düşünceler aile bireylerine zarar vermektedir. Bundan dolayı töre cinayetlerini önlenmesi için aile ve çevrenin zihninin düzeltilmesi ve buna göre hareket algılarının genişletilmesi gerekmektedir. Ailede meydana gelen değişimler toplumu, toplumda meydana gelen değişimler ise aileyi doğrudan etkilemektedir. Aile çocuğu şiddetten ve zararları alışkanlıklardan korumada en önemli ve ilk kurumdur. Çünkü çocuk dünyaya gözlerini ilk aile ortamında açtığı için bütün davranışları bu bakış üzerine temellendirecektir. Ailenin davranışları çocuğa yansıtacaktır yani Gömleğin ilk düğmesi nasıl iliklenirse öyle devam edecektir. Doğru iliklenmişse doğru, yanlış iliklenmişse yanlış gidecektir. Önemli olan ise doğru iliklenmesidir. Yoksa hayat gömleğinin yanlış

* Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

İliklenmesinin telafisi mümkün olmamaktadır. Yani önünde uzun bir hayat olan çocuğun bütün davranışlarının temeli ailede atılmaktadır. Bu temel ne kadar sağlam olursa çocuğun geleceği de o kadar iyi olacaktır. (Acar, 2012:23)

Toplumsal cinsiyet, erkek ve kadınların birbirlerinden farklı olmasına yol açan fiziksel nitelikler değil, erkeklik ve kadınlık hakkındaki toplum tarafından oluşturulmuş özelliklere göndermede bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin incelenmesi, son yıllarda sosyolojinin en önemli alanlarından birisi haline gelmiştir. Kavrama göre, eril ve dişi insan varlıkları arasında bir ayırım yapıldığı zaman ayırımın biyolojik olarak açıklanması gerektiği düşünülür, fakat toplumsal cinsiyetten söz edildiğinde, kadın ve erkek kavramlarının sosyo-kültürel belirlenimleri dikkate alınır. Başka bir deyişle, cinsiyetin biyolojik olarak verilmiş olduğunu, buna karşın toplumsal cinsiyetin sosyal olarak inşa edildiğini ima eden kavram, erkeklik ve dişiliği belirlemede, doğuştan getirilen bedensel farklılıklara bağlanamayan tüm etmenlerin, fakat özellikle sosyal ve kültürel etmenlerin önemini vurgular. (Ersöz, 2016:21)

Şiddet, kan davası, namus cinayeti, berdel benzeri uygulamalarla, kültürel yapıyla harmanlanan ataerkil anlayışın iletişimsel eylem boyutunda gündelik yaşamın dili haline gelir. Türkiye'nin özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde sıklıkla yaşanan, iç ve dış göçle birlikte diğer bölgelere ve başka ülkelere de taşınan, namus, töre, onur söylemleriyle birlikte gerçekleştirilen töre ve namus cinayetleri, iletişimsel eylem olarak ataerkil yapının ortaya çıkardığı ve cehaletin beslediği, aynı zamanda ekonomik arka planı olan bir şiddet türüdür. İnsan aklının özgürleşmesiyle bireyselleşme, aydınlanmanın ortaya çıkardığı bir olgudur. Bireysel aydınlanma toplumsal aydınlanmayı beraberinde getirir. Aydın bireyler ve aydın bireylerden oluşan toplumlar, körü körüne itaat etmeyen, yaşamı ve bireysel eylemleri sorgulayan insanların ortaya çıkmasını sağlar.

Şiddet, fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel olmak üzere bedensel ve tinsel ayrımlara doğru genişleme ve dağılma gösteren en az bir insanın diğerine uyguladığı bir eylemdir. Şiddet, yerleşik ve köklü geleneğini politik alandan alan, iktidar olma, gücü, erki yansıma olarak değerlendirilebilir. Şiddet, özellikle ülkemiz açısından bakıldığında kadına yönelik boyutuyla sıklıkla gündeme gelmekte ve kaynağını toplumsal cinsiyet bağlamında erkek egemen bakış açısından almaktadır

1.a. Amaç:

Aile toplumun en küçük sosyal birimidir ve içinde yaşadığı topluma ve çevreye göre şekillenebiliyor. Ailede ve çevrede eksik görülen eğitim veya değiştirilmediği

düşünülen düşünceler aile bireylerine zarar vermektedir. Bundan dolayı töre cinayetlerini önlenmesi için aile ve çevrenin zihninin düzeltilmesi ve buna göre hareket algılarının genişletilmesi gerekmektedir. Ailede meydana gelen değişimler toplumu, toplumda meydana gelen değişimler ise aileyi doğrudan etkilemektedir. Ailede duygusal, sözel, ekonomik ve fiziksel şiddetin getirilerinin birey üzerindeki etkilerini göz önüne sermeye ve örneklerle açıklamaya çalışacağım. En önemlisi de bunları dile getirirken sorunların nasıl giderilebileceği, nelerin yapılması gerektiğini ve bu konuda ne gibi öneriler bulunduğu değinmek amaçlar arasındadır

1.b. Problemler:

Toplumsal grup cinsiyet ve namus kavramının insanlara farklı anlamlar yüklemeye başlamıştır. Bazı sistemler kendi aralarında hak ve hukuk çerçevesine girerek insanlar hakkında kararlar vermişlerdir. İnsanların bu gösterdikleri tutumlar nasıl gelişmiştir ve problem yaratıp yaratmadığı gelecek için ne gibi zararlar yaratmıştır. Bu tutumlar insanlarda biyolojik, psikolojik, sosyolojik olarak toplumda farklı yer edinmiştir. Bu farklı yerler probleme nedendir. Böyle olması dahilinde bile çözüm üretme şansı yok denecek kadar azdır.

1.c. Araştırma sorunu (hipotezler):

Toplumsal grup içinde kitle bireyini etkiler ve şekillendirmeye çalışır. Bu hem geçmişten gelip hem de geleceğin şekillenmesi için olmazsa olmazdır. İnsanların özgürlükleri hakları doğdukları gün tamamen değişime uğramaktadır. Burada çocuğun temel ihtiyaçlarına kadar her şey belirlidir. Kurulmuş bir düzene ayak uydurulması beklenen insanların eğer bu düzene ayak uydurmazlarsa hayatını kendi canı gibi bildiği yakınlarında; onun canını alacağından haberdirdir. Yine de kendi içinde oluşturduğu içsel duyguları bir kenara atamaz. Bunu atamayanlar toplum bilincinde olan kalıp yargıların kurbanı olurlar. Bu insanlarda etkin olan ve etkin olmayana karşı bir ayrışma olduğu görülür. Toplumun ortak bilinci baz alınarak bireyler hakkında hak ve yükümlülüğünü yapmadığı gerekçesiyle ya öldürülür yada sonsuza dek sürecek bir psikolojik şiddetin içine itilir. Bu ayrışma etkin olmayan bireyler için dışlamaya neden olur ve yavaş yavaş bütün hayatı ele almaya kadar gider.

2.Kavramsal Çerçeve

2.1. Namus kavramı:

Şiddetin kültürel kökleri irdelenirken namus ya da töre cinayetleri ile karşılaşmaktayız. Bir şiddet biçimi olarak namus cinayetleri, Türk toplumunun

kültüründen, özellikle değer sisteminden kaynaklanmaktadır. Bu olgunun kökeni ise tarım toplumdur. Yani daha çok kırsal kesim kültürünü yansıtır. Kentleşme ile birlikte kentlere gelen bu tür cinayetler özellikle alt toplumsal katmanlar arasında yaygındır.

Namus Kavramının İçeriği: Namus davranışının içeriği cinsel davranışa ilişkin gelenek ve göreneklerden kaynaklanır. Bu kavramın kuralı, cinsel saflık ve sakınmadan oluşur. Saflığı korumak, kadına düşen sorumluluklardan birisidir. Sakınma ise, her iki cinsi ilgilendirir. Kadının namusu, saflığını evlenmeden önce herkese karşı korumak biçiminde kendini gösterir. Evlendikten sonra ise cinselliğini sadece kocasına sunmak zorundadır. Bunun dışındaki her cinsel eylem namussuzluk sayılır, işte bu durumda cinayetler devreye girer. Çünkü kadın, cinselliğini koruyamamıştır. Erkeğin de sorumlulukları söz konusudur. Kendine bağlı kadınların (eşi, kızı, kızkardeşi, annesi) namusunu titizlikle korumalı ve başkalarının namusuna ise el atmamalıdır.

Şeref Kavramı: Namus kavramıyla ilgili bir başka kavram da şereftir. Genel olarak bireyin ya da ailesinin toplumsal itibarı ya da saygınlığı olarak tanımlanabilir.

Akdeniz havzasının az gelişmiş toplumları hâlâ kır kökenli sosyal değerlerin etkisini taşır ve sürdürür. Bu yörelerde yerleşik gelenekler ve görenekler, bir erkeği, kendisinin ve ailesinin şerefini korumaya ve kadının da cinsel saflığını ya da namusunu korumaya zorunlu kılar. Bu beklentiler, kadında cinsel utanç, erkekte ise erkeklik olarak belirir. O halde gerek erkek, gerekse kadın açısından sorumluluklar şöyle belirlenir: Erkek açısından erkekçe tutumlar takınmak ve erkekçe davranmak; kadınlar açısından ise cinsel sakınmaya önem vermek, hareketlerini utanç kavramıyla sınırlamak, bir namus borcudur. Bu borç, önce aileye, sonra da topluma yöneliktir. Şu halde erkek, hem kendi hem de ailesinin kadın üyelerinin namusunu (cinsel saflığını) korur. Ayrıca kadın, kendi namusundan başka ailenin erkeklerinin namusunu da korur. Bu durum, ailenin şerefine yansır. Davranış biçimindeki bu karşılıklılık, ailenin bireylerinin namus ve şerefine belirler. Bu durum, o cemaatin yerleşik değer ve geleneklerinin sürekliliğini sağlar. Kadını, kadınca davranmaya zorlayan iki neden var. Bunlar, a) Aksine davranış, ailenin erkeklerini küçük düşürür, b) Geleneksel sosyal değerler tarafından onaylanan iş bölümü, kadını erkeğin vesayeti altına koymuştur. Evlenmemiş kızlar, babanın vesayeti altındadır. Dul kadın ise, uygulamada birlikte yaşıyorlarsa kocasının erkek akrabalarının; onlardan ayrı ise, kendi erkek kardeşlerinin ya da yetişkin oğlunun vesayeti altındadır.

Töre Cinayetlerinin Sınıfsallığı: Namus kavramına değişik sınıflarca farklı düzeyde önem verilmekte ve özellikle bir alt sınıf olgusudur. Orta sınıf ve yukarıdaki sınıflarda

böyle değil. Bunun nedeni, iki sınıfın toplumsallaşma sürecinde rol oynadığı bilinen kültürel değerlerdeki farklılıklara bağlanabilir. Kentsel orta sınıfın değer sistemi, üst sınıf normları, evrensel burjuva değer yargıları ve ahlak kurallarından etkilenmekte ve beslenmektedir. Bu etkileşimin sürekliliği, onları bütünleştirmektedir. Oysaki az gelişmiş ülkelerin alt sınıflarının değer yargıları, kentte bile kırsal toplumun kültüründen kopmuş değildir. Bizde de bu konudaki cinayetlerin kırsal kesimde ve köylerde işlenişi de bu hususu doğrulamaktadır. Namus cinayetlerini özendiren, destekleyen ve bu tür cinayetleri işleyenleri koruyan bir sosyo-kültürel çevre vardır (aşiret). Çünkü bu suçu işleyenlere cemaatsel değer ve ahlak yargılarına uygun hareket ettikleri gözüyle bakılmaktadır. Bu nedenle çevreden onay görmektedirler. Çevre baskısı ve gelenekler, olayların sürmesini teşvik etmektedir. Kentlerde, modern öncesi kültürel öğelerin ve törelerin yer alması çok görülen bir durumdur. Bu da toplumsal yaşamın hareketliliği sonucu ortaya çıkan göçlerle belirgin duruma gelmektedir. Böylece büyük kentlerin içinde aile içi namus cinayetleri her zaman görülen bir olaydır. Ama artık toplumumuzun önemli bir kesimi bu cinayetleri onaylamamaktadır. Bu olaylarda dikkati çeken husus, akrabalık ve aile kurumu içinde işlenmiş olmalarıdır.

Akrabalık İlişkileri: Namus cinayetlerinde temel öge, akrabalık kurumuna da bağlanmaktadır. Akrabalığın olumsuz işlevlerinden birisi de, gerilim, şiddet ve katliamlara yol açmasıdır. Bu nedenle modernleşme sürecini inceleyen sosyolog ve antropologlar akrabalığın, modernleşme ile bağdaşamayacağını, modern bir toplumun ve modern kişinin akrabalarla bağlarının koparılmış olması gerektiğini söylerler. Kan davaları da aynı biçimde sıkı akrabalık bağlarının varlığında söz konusudur.

Töreler Namus cinayetlerinde söz konusu olan, sert ve acımasız törelerdir. Töre, sosyolojik bir kavram olan toplumsal "norm" içinde yer alır. Toplumsal değerlerden, normlardan sapmalar genellikle sert ve acımasız yaptırımları içerir. Ataerkil toplumlarda kadının iffeti, erkeğin namus ve şerefi sayılır. Kadınlar bu yapı içerisinde düşük bir statüye sahiptir. Böylece kadın cinselliğine aşırı derecede bir değer atfedilmiştir. Ülkemiz de bu ataerkil düzenine sahiptir.

Namus Cinayetleri Coğrafi konumun (Ortadoğu) kurak, verimsiz, geçim kaynaklarının kıtlığı, bireylerin geniş aile ve akrabalık kurumları gibi ortaklaşmacı ve dayanışmacı yaşamlarını gerekli kılmıştır. Kadın cinselliğinin soyut ve sembolik değerinin yoğunlaştığı husus, evlilikten önce bekâretin titizlikle korunmasıdır. Böyle bir sistemde bekâretin normlara uyulmadan yitirilmesi, cinayetlere yol açabilmektedir. Akdeniz ve

Ortadoğu kültürlerinde böyledir. Ayrıca, bekâretin kutsallığı da kültürel bir değerdir.

Töre cinayetlerine kadının kurban gitmesinin başlıca nedenleri:

* Kızın, ailesinin isteği dışında birisiyle duygusal ilişkiye girmesi, Gayrimeşru bebek doğurması, Genç kadının kocasını terk edip başkasıyla kaçması., Kızın bir gence sevdalanması, Kızın evlilik öncesi hamile kalması, Kızın sevdiği gençle evden kaçması, Kızın kötü yola düşmesi...Bütün bu nedenler namus kavramının kapsamı içinde ele alınmaktadır. Bu nedenle törelere ters düşen davranışlar olmaktadır. Kimler Öldürüyor? Kocasını, eski kocasını, babasını, kardeşi ve diğer erkek akrabaları (amca, dayı gibi). Kadının öldürülmesine Aile Meclisi karar veriyor. Onun yakınları toplanıp konuşuyor, tartışıyor ve öldürülmesine karar veriyorlar. Erkekler, hem namus kirleten hem de namus kirletenin cezasını veren rolündedir.

Ülkemizde adam öldürme nedenleri arasında ilk sırada namusu ya da şerefi korumak yer almaktadır. Öldürmeler 18 yaşından küçükler tarafından gerçekleştirilmektedir. Yasaya göre daha az ceza aldıkları için. Asıl suçlular ise birkaç aylık hapis cezalarıyla kurtulmaktadır.

Kızlar, Boğulup nehire atılma, Traktörle ezilme, Gırtlaklarından cadde ortasında kesilme, Kurşunlanma gibi biçimlerde cezalandırılmaktadırlar. Bunların hepsi de Şanlıurfa töre cinayetlerinde uygulanan başlıca yöntemlerdir.

Kentlerde Töre Cinayetleri Global toplumla yerel toplulukların bambaşka açılardan dünyaya baktıklarını görüyoruz. Yani, çok farklı değer yargılarına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte namus cinayetleri artık sadece kırsal kesimle sınırlı kalmayıp göçler, aşırı kentleşme, köy-kent arasındaki yoğun toplumsal hareketlilik ve artan iletişim yoluyla büyük kentlere taşmıştır. Hatta Almanya, Hollanda, Avustralya gibi yurtdışına bile geçmiştir. Köyden kente göç ile düzgün-doğrusal olarak artan bir modernleşme her zaman gerçekleşmemektedir. Modern ile gelenekselin teması sonucunda modernlik, her zaman egemen olup gelenekseli özümseyememektedir. Böylece modernliğin gelenekseli kendine dönüştürmesi söz konusu olamamaktadır. Çoğu kez, geleneksel ve modern bir arada ve uyum içerisinde var olabilmektedir. Kent ortamında kendini gerçekleştirme ve kimlik bunalımı yaşayan insanların "namus", "kızlık", "bekâret" gibi soyut değerleri kutsallaştırarak bunlar için yakınlarını rahatlıkla öldürebilmektedirler. Bu husus, onlara bir konum kazandırır. Bunlar, çevrenin nazarında canı değil, namusunu temizleyen insanlar olarak değerlendirilmektedirler. Geleneksel nitelikler, kentsel olana eklemlenmiştir. Bir sentez oluşturmadan, hatta bir çelişki ve çatışma yaratmadan onunla

yan yana varlığını sürdürmektedir. Global toplum kurumları, resmi olarak bu tür törelere karşı olmakla birlikte, bu kurumları işleten kimselerin değer yargıları, onları destekleyebilmektedir.

Önlemler

Olayın önlenmesi, gelişmişlik ve azgelişmişlik bağlamında ele alınmalıdır. Bu tür cinayetlerin gelişmiş yörelerde görülmesi olanağı yoktur. Çünkü, bu törenin şimdiki yararlılığı açıklanamıyor ya da o töre artık boş bir inanç durumuna gelmiştir. Eğer toplum olarak bu aşamaya gelmişsek, yani namus cinayetlerinin özgün işlevleri ortadan kalkmışsa sorun yok demektir. Oysaki ülkemizin Doğu ve Güneydoğu yöreleri azgelişmişlik çerçevesindedir. Yani namus cinayetleri ve onlarla ilişkili bulunan törelerin bir işlevi var ve boş inançlara dönüşmemiştir. O halde bu bölgenin toplumsal ve ekonomik yapısının dönüşümü sağlanmalıdır. Böyle bir dönüşüm, global toplum kurumlarının tam egemenliği ve GAP gibi büyük ölçekli projelerin etkin bir biçimde yaşama geçirilmesi sayesinde gerçekleştirilebilir. Global toplum kurumlarının yerleşmesi, kişisel adalet uygulamalarının önünü alır. Mega ekonomi projeleri de pazar ilişkilerini güçlendirmek suretiyle bireyselleşmeyi hızlandırır. Böylece, insanlar geçimini sağlayabilmek ve güvenlik gereksinimlerini karşılayabilmek için akrabalık sistemlerine sığınmak zorunluluğu duymayacaklardır.

Büyük Kentlerdeki Töre Cinayetlerinin Önlenmesi: Bu konuda kriminal önlemlerden başka, bireysel haklar çerçevesinde tanımlanan yurttaş kimliğinin herkese kazandırılması, yani insanların birey olarak kendilerini gerçekleştirmelerinin sağlanması için uygun toplumsal koşulların yaratılması gerekmektedir. "Kadın-erkek tüm bireylerin kendi cinsellikleri üzerinde sadece kendilerinin ve isteyerek kurdukları özel ya da kurumsal nitelikteki ortaklıkların (evlilik, arkadaşlık, birlikte yaşama) söz sahibi olmalarına olanak sağlanmalıdır. Bunun için kuşkusuz herkesin eğitim, istihdam, adalet, güvenlik ve sağlık gibi temel hizmetlerden etkin bir biçimde yararlanabilmeleri gerekir ki böylece çok katı namus anlayışından sıyrılıp bu törelere başvurması sınırlandırılmış olur. Böylece, bu tür cinayetler, yeni değerler ve davranış kalıpları benimseninceye değin etkisini sürdürecektir.

2.2. Toplumsal cinsiyet:

İnsan aklının özgürleşmesiyle bireyselleşme, aydınlanmanın ortaya çıkardığı bir olgudur. Bireysel aydınlanma toplumsal aydınlanmayı beraberinde getirir. Aydın bireyler ve aydın bireylerden oluşan toplumlar, körü körüne itaat etmeyen, yaşamı ve bireysel

eylemleri sorgulayan insanların ortaya çıkmasını sağlar.

Şiddet, fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel olmak üzere bedensel ve tinsel ayrımlara doğru genişleme ve dağılma gösteren en az bir insanın diğerine uyguladığı bir eylemdir. Şiddet, yerleşik ve köklü geleneğini politik alandan alan, iktidar olma, gücü, erki yansıma olarak değerlendirilebilir. Şiddet, özellikle ülkemiz açısından bakıldığında kadına yönelik boyutuyla sıklıkla gündeme gelmekte ve kaynağını toplumsal cinsiyet bağlamında erkek egemen bakış açısından almaktadır. Ataerkil toplum yapısının ortaya çıkıp kurumsallaşması ve tek tanrılı dinin egemen olması sürecinin eski Yunan’da ruh-madde, Hıristiyanlıkta ise ruh-beden biçimini alan hiyerarşik ikiliğin derinleşmesi ve kadının bu karşıtlığın aşağı sayılan beden ile özdeşleştirilerek, kadın bedeni üzerinde toplumsal kontrolün uygulanması meşru hale getirilmiştir. Ayrıca İslami kültürde, kadın bedeninin, bedensel arzu yaratan bir fitne unsuru olarak algılanması ve toplumsal denetleme göstergesi olarak örtünme meşrulaştırılmıştır (Berktay, 1996, 11).

Berktay (1996, 15-16)’a göre, hangi toplumsal sistem ve hangi gelişme düzeyi söz konusu olursa olsun kadının hem kamusal hem de özel alandaki statüsü; 1. Kadınların güç ve otoritesi 2. Toplumun kadınlar için kabul edilebilir bulduğu rollere bakarak tanımlanır.

Diğer bir tanıma göre, 1. İktidarın toplumsal örgütlenmesine, 2. Kadın bedenini denetleyen ideolojik ve kurumsal araçların niteliğine, 3. Toplumdaki cinsel işbölümü ve rollere bakmak gerekir

Anaerkil toplumda kadın baskındır. Bu düzenin temelini kadının üstünlüğü fikri oluşturur; soy kadınlar tarafından belirlenir, hâkimiyet kadınlarındır. Bu toplumlarda kadınlara erkeklerden daha çok saygı gösterilir. Anaerkil ilkel toplumda yasa ve düzeni işleten güçlerin neler olduğunu araştırmak üzere Kuzeybatı Malenezya’da gözlem yapan Malinowski, sosyal normların nasıl işlediğini incelemiştir. Ataerkil toplumdaki sosyal normlara benzer normlar anaerkil toplumda da bulunmaktadır. Örneğin bir gencin intihar olayının arkasında o toplumda geçerli olan törenin çiğnenmesi sonucunda toplumun bu durum nedeniyle gence karşı geliştirdiği toplumsal baskı gencin intihar etmesine neden olmuştur. Bu olay sosyal normların ihlalinin birtakım yaptırımları olduğu ve aşağıda belirtilen yayılmış yaptırım olarak adlandırılan toplumsal baskı, dışlama yoluyla genci intihara yönlendirmiştir. Malinowski, bu olayın arkasında gencin birlikte olduğu kızı seven ve isteyen başka birinin olduğunu ve gururu incindiği için önce rakibi olan genci büyü yapmakla korkutmaya çalıştığı, bunun bir işe yaramaması nedeniyle herkesin içinde hakaret ettiği ve onu kandaşıyla cinsel ilişkide bulunmakla suçladığını belirtmektedir.

Daha sonra bu suçlamalara topluluğun baskı ve dışlama yoluyla işbirliği içinde hareket etmesi, genci intihara sürüklemiştir. İntihar, törensel bir biçimde şölen giysileri giyilerek ve süsler takılarak gerçekleştirilmektedir. Genç, onu bu korkunç sona getiren nedenleri açıkladıktan ve kendisini ölüme gönderen rakibi suçladıktan sonra töre gereği uzun uzun haykırap kendini elli, altmış metre yüksekliğindeki ağaçtan yere atarak intihar eder. Bu olay aynı zamanda ölen gencin klanının ölümüne sebebiyet veren gencin klanına karşı kan davasının başlamasına yol açar (Malinowski, 2003, 85, 89). Cinayet ya da öldürme olayında, Anadolu’da kan davalarındaki uygulamalara benzer bir uygulama olan “lula” denilen “kan bedeli” ödeme uygulaması vardır. Bu töresel şiddetin arkasında topluluğun bunların gerçekleştirilmemesi durumunda bir takım zararlar göreceği inanışları bulunmaktadır. Örneğin kandaşla cinsel ilişkide bulunma sonucunda vücutta yaraların çıkacağı, ölümcül hastalıkların olacağı benzeri olayların başa geleceğine inanılır.

Malinowski, yukarıda söz edilen olayda kamuoyunun ancak suçun herkesin önünde açıklanması sonucu ve ilgili tarafın suçluya hakaretler savurması üzerine harekete geçmek durumunda kaldığını belirtmektedir (Malinowski, 2003, 91).

Bu olay, rakip gencin suçlama ve karalamaları sonucunda olumsuz anlamda kamuoyu oluşmasını sağlamıştır. Tamamen duruma göre değerlendirmeye ve hileye açık bir uygulamadır. Amaç birini farklı gerekçelerle yolundan çekmek olsa da, buna töresel bir neden bulunarak toplumsal rıza oluşturulabilir. Toplum olayın arkasındaki gerçek nedeni bilmesine rağmen, kendisi de zarar görmemesi için buna karşı çıkmaktan çekinerek, oyunu birlikte oynar. Örneğin Anadolu’da töreye karşı gelerek yasak ilişkiye giren çiftle ilgili çıkan ölüm emri, bazen kızın öldürülmesi ve erkeğin yaşamına karşılık “kan bedeli” ödemesi ile sonuçlanabilmektedir. Burada töresel uygulamanın, ekonomik karşılığının olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Malinowski’ nin söz ettiği, töresel cezalandırmalarda hileli yollardan söz edilebilir. Törenin uygulandığı toplumdaki ikiyüzlülükten de söz etmek mümkündür

Töresel uygulamalar belirli işaretler üzerinden okunmaya ve yorumlanmaya açık olması nedeniyle tamamen suiistimale açıktır ve belirli amaçlar doğrultusunda kullanılabilir. İşaretleri okuyan ve o kişi ile etkileşimde bulunanlar gerçeği gösterilmek istendiği biçimde kabul ederek ikiyüzlü davranırlar. Burada suskunluk sarmalı kuramında olduğu gibi toplumun dışına itilmemek ya da kendisine de benzer suçlar isnat edilmemesi için işbirliği yaparak kendini koruma yoluna gitmektedir. Geleneksel toplumlarda yasanın cezai yönü, kamusal yönünden daha muğlâktır. Malinowski’ nin belirttiği gibi adalet fikri

modern toplumdakinden farklı işlemektedir. Bu toplumlarda bozulan sosyal dengenin kurulması zaman almaktadır. Örneğin Anadolu’da kan davaları uzun yıllar sürmekte ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde öç almaya yönelik can alınmaya devam edilmektedir. Bu tür töresel iletişimsel eylemler cemaat tipi yapılanmalarda yaygındır. Öldürülen tarafın kin gütmesi ve ailenin erkeklerinin bunun karşılığını ödetmesi doğrultusunda kadınların azmettirici olarak önemli rol oynadıkları bilinmektedir.

2.3.Töre cinayetleri:

Türkiye gibi Ortadoğu ve Akdeniz toplumlarında en sık rastlanılan aile içi şiddet çeşitlerinden bir tanesi de namus cinayetleri olgusudur. Kuşkusuz namus cinayetleri bir kaç cümleyle açıklanamayacak kadar girift cinayetleri olmakla birlikte bu cinayetlerin belirli bir takım kültürel dinamikler üzerine oturduğu da göz ardı edilemez bir sosyal olgudur. Ancak burada her şeyden önce namus cinayetlerinin ülkemizde iki ana zeminde ortaya çıkması hasebiyle iki ayrı kategoride değerlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

1.Bunlardan ilki ferdi boyuttaki namus cinayetleridir ki, bu cinayetler genellikle aile bireylerinden birinin sosyal değerlere aykırı telakki edilen bir hareketi olduğu zaman yine aile bireylerinden birinin -ki bu genellikle erkektir-diğerini öldürmesi şeklinde vurgu bulan ve çokta planlı olmayan anlık öldürme hadiseleri olarak yorumlanabilecek namus cinayetleridir.

2.Diğeri ise yine suçluya öldürme sebebi sorulduğu takdirde namus sebep olarak gösterilse de özellikle Türkiye'nin belirli bölgesinde (Güneydoğu Anadolu Bölgesi) ve genellikle öldürülen kişinin tüm ailesi tarafından alınan ortak bir karar üzerine töre gereği öldürülmesi hadisesinden dolayı töre cinayetleri olarak adlandırılan ve derin tarihi köklere uzanan töre cinayetleridir.

Burada derin tarihi kökler denilmesinin nedeni bu cinayetlerin söz konusu bölgede geçmişte yaşamış toplulukların, zinaya karşı sosyal bir tedbir niteliğinde olmak üzere öldürme ve taşlama cezasını uyguladıklarını biliniyor olmasıdır. Töre cinayetleri bu bölgede yani Akdeniz havzasında yaşayan günümüz toplumları sosyal hayatlarında bugün dahi gözlenebilen bir sosyal olgu görüntüsü çizmektedir.

Töre cinayetlerinin hangi minval üzere tartışılacakları belirttikten sonra şu söylenebilir ki, belirli bir toplumda töre yahut namus cinayetlerini besleyen bir kültürel artalan mevcuttur. Bu kültürel artalan içinde ismi ilk zikredilebilecek olan kültürel zemin dildir. (Öztürk, 2010:101-102)

2.3.1.Dil:

Feministlere göre dil, cinsiyet ayrımının bir aracı olarak eril yapıda en üst düzeyde kullanılmıştır. Kadınlar her zaman erkekler tarafından üretilen eril bir dil yapısının altında ezilmiş, kısıtlanmış, küçümsenmiş ve aşağılayıcı metaforlarla yaşamak zorunda kalmış ilahi dile yakınlaştırılmış ya da tümünden sesleri kesilmiştir.

Dilin kendisi ve kullanımı kadını dışlar, önemsizleştirir, azımsar. Dil cinsiyetçidir ve kadının değerini düşürür. Söylem üreten tüm kurumlar, dil eğitim ya da adalet erkeğin gücünü yansıtır. Kadını tipik olmayan olarak gösterirken, erkeği normalin tanımı olarak atar. (Öztürk, 2010:102)

2.3.2.İktidar:

Töre cinayetlerini besleyen ikinci kaynak sosyal alanda mevcut bulunan bütün iktidar ilişkileridir ve bu ilişkiler çoğunlukla kadından yana işlemeyen bir sistematığe sahiptirler. İktidar kadınları ve onların değerlerini daima dışlamıştır. İktidar otorite ve erillikle-özdeşleştirilirken şefkate kadınıla özdeşleştirilir. Şefkatin kadınıla ve otoritenin erkekle özdeşleştirilmesi ve ikisinin arasındaki bu ikilik, kadını otoriteden ve onun getirdiği iktidardan uzak tutmaktadır. Otorite varlığını kurallarla yaşatır. Eylemler ve aktörler bu kurallar ile tanımlanır. İktidar ve Kadın arasındaki bu sorunlu diyalektik ilişki başka noktalarda kendini ele verecek ve bazen kadının yüzüne inen bir tokat olacak bazen de namus cinayeti olarak ortaya çıkıverecektir. (Öztürk, 2010:103)

2.3.3.Namus:

Töre cinayetlerinin üçüncü temel dinamiği, geleneksel namus tellakisidir. Namus kelimesi Türkçe'ye Arapça'dan ve Farsça'ya geçtiği düşünülmektedir. Namus kelimesinin kökü eski Yunanca Nomos kelimesinden gelmektedir. Eril bir kelime olduğu belirtilen nomosun aslı nemoya dayanmaktadır. Nemonun anlamı ise kısımlara bölmektedir. Özellikle hayvanların yemek veya otlakları konusunda kullanılan bir kelimedir. Dolayısıyla nemo bir erkeğin sahip olduğu otlak alan ve bu alanın üzerinde otlayan hayvanlar olarak nitelendirilebilir.

Nomos'un tanımı şunları içerir: Yerleşik hale getirilmiş herhangi bir şey, kullanım, gelenek yasa yorum yoluyla kazanılan herhangi bir şey, Tanrı tarafından onaylanmış bir durum oluşturan bir yasa veya kural, herhangi bir yasanın yerine getirilmesi, Tanrı tarafından onaylanmış olan uygun görülen ahlaki kural veya emir, mantığın emrettiği hareket kuralı, Musa şeriatında ve tevat' ta koşullara göre kanunun hacmine veya içeriğine uygun olan Hristiyanlık dini ve inancı İsa'nın ahlaki öğretisini özellikle aşk ile ilgili ahlaki

kuralı emreden yasa. (Öztürk, 2010:104)

2.4. Dişilikler ve Erillikler:

Feministlerin, kadınların toplumdaki geri plana atılmışlıklarıyla ilgili kaygıları düşünüldüğünde, toplumsal cinsiyetle ilgili ilk araştırmaların neredeyse sadece kadınlar ve dişilik kavramları üzerine odaklanmış olması pek de şaşırtıcı gelmemektedir. Erkekler ve erilliğin ne olduğun görece açık olduğu ve sorunsal bir yanı olmadığı düşünülmektedir. Erilliği, erkek olma deneyimini ya da erkek kimliklerinin ortaya çıkışını incelemek için fazla çaba sarf edilmemektedir. Sosyologlar daha ziyade erkeklerin kadınlar üzerinde nasıl baskı kurduyuyla ve bu durumun ataerkil düzenin sürdürülmesinde ne gibi bir rol üstlendikleriyle ilgilenmekteydiler. Gel gelelim, 1980’lerden itibaren erkekler ve erillikle ilgili eleştirel çalışmalara daha fazla ağırlık verilmeye başlandı. Sanayi toplumlarında kadınların rolünü ve aile örüntülerini etkileyen temel değişimler, erilliğin doğası ve toplumdaki değişen rolü hakkında sorular sorulmaya başlanmasına neden oldu.

Biyolojik deterministlere göre erkekler ile kadınlar arasındaki farkların nedeni kromozomlardaki farklılıklar (Erkekler X Y, Kadınlar XX) , hormonal farklılıklar ya da diğer bazı doğal karakteristik (örneğin fiziksel gücün fazla olması, daha uzun boy ve kaslı vücut yapısı gibi) özelliklerdir. Bu görüşlerin karşısında ise, cinsiyet farklılığın sosyal ve kültürel süreçlerin sonucu oluştuğunu savunanlar bulunmaktadır. (Bilton ve diğerler, 2008:129-130).Her toplumda bir dizi erillik ve dişilik üreten toplumsal cinsiyet düzeni, toplumsal cinsiyet farklılıklarını besleyerek yeniden üretilmesini sağlamaktadır. (Connell, 1998:80).Dişilikler veya erillikler; belli bir kültürde kadınlarla/erkeklerle atfedilen sosyal olarak kurulmuş çeşitli varsayım, beklenti ve davranış setlerine denilmektedir. (Bilton ve diğerleri, 2008:130) Cinsiyet rolü ve teorisine göre; bu süreç rolün öğrenilmesi, toplumsallaşma veya içselleştirme araçılığıyla gerçekleşmektedir. (Connell, 1998:80)

Dişilik çekingenlikle (insanda bu mahcubiyet oluyor), döllenmekle (bunun için de baştan çıkarmakla), korunup kollanmakla karakterize. İdare edildiği ana bölüm ise beynin çekinik (recessive) yarımküresi, yâni sağ kısım. Aslında dişilerde iki yarımküre eşit çalışıyor (âdet görme dönemleri hâriç), bu da göreceli olarak sağ kısım üstünlüğü sağlıyor. Cinsiyet rolü, bir kültürün cinsiyete atfettiği görevler ve etkinliklerdir. Erkek için uygun olduğu düşünülen davranışlar erkeksi (maskülen)kadınlar için uygun olduğu düşünülen davranışlar kadınsı (feminen)olarak tanımlanır. (Dökmen, 2004:18). Bu kadınlar ev içi işleriyle, erkeklerin ev dışı "üretici" çalışması arasındaki ayırım, kamusal alana ilişkin ve değerli olan erkek ile özel alan ilişkin ve aşağı olan kadın arasındaki tezdı

güçlendirmektedir.

Sonuç

Beynin belli bölgelerinin zarar görmesinin saldırganlığa yol açabileceği uzun zamandır biliniyor. Bu konudaki klasikleşmiş örneklerden biri, 1848 yılında geçirdiği bir iş kazası sonucu beyninin ön bölgesi zarar gören Phineas Gage adlı demiryolu işçisidir. Kazaya bağlı olarak Gage’in motor ve bilişsel işlevlerinde bozukluklar olmuştur. Dahası Gage, önceki özelliklerinin tam tersine, saldırgan ve sorumsuz birine dönüşmüştür. Elbette bu örnekten yola çıkarak her saldırganlık davranışının beyindeki bir bozukluktan kaynaklandığını söyleyemeyiz. Son 20 yıldır ikizler üzerinde yürütülen araştırmalar sonucunda, şiddet eğilimi gösteren insanlarda doğuştan bazı ortak kişilik özelliklerinin olduğu saptanmıştır. Düşünmeden harekete geçme, düşük zeka katsayısı ve hiperaktivite gibi. Sorunlarını çözmede sıklıkla şiddete başvuran yetişkinler, genellikle küçüklüklerinde de “zor” çocuk olarak değerlendirilmiş oluyorlar. Aslında, küçüken saldırgan olarak nitelendirilen kişilerin çok azı bu özelliği yetişkinliklerinde de koruyorlar. Ancak, sorunlarını şiddete yönelerek çözmeye çalışan yetişkinlerin bu davranış sorunlarının kökeni, genellikle çocukluk yıllarına uzanıyor. Araştırmacılar bu durumun, çoğu çocukluk yıllarında kendini göstermeye başlayan toplumsal ve kişisel birtakım etmenlerin etkileşimlerinden kaynaklandığını düşünüyorlar.

Minnesota Üniversitesi’nden Alan Sroufe’in 23 yıldır yürüttüğü araştırma, şiddet ve suça yatkınlık davranışlarının gelişimini inceliyor. Araştırma ekibinde çalışan Byron Egeland, araştırmanın şiddet ve suça yatkınlık konusunda, insanların doğuştan gelen özelliklerinin çok da önem taşımadığına işaret ettiğini, insanların sorunlarını şiddete yönelerek çözüme davranışlarının gelişmesinde en önemli etmenin ailedeki yetiştirme koşulları olduğunu belirtiyor. Montreal Üniversitesi’nde yürütülen başka bir araştırmadaysa, 1984 yılından bu yana, 6 yaşındayken saldırgan olarak tanımlanmış çocukların gelişimleri izleniyor. Gruptaki çocukların annelerinin çoğunun, az eğitim görmüş veya erken yaşta doğum yapmış anneler oldukları saptanmıştır. Araştırmacılar, bu annelerin “zor” bir çocuğu toplumsallaştırmaya yarayacak birikimden yoksun olduklarını düşünüyorlar.

1. Türkiye’de işlenen töre cinayetlerinin nedenleri nelerdir?

Hiç bir sosyolojik açıklama tek başına bu konuyu aydınlatmaya yetmez. Bu konuya, ‘cinsel politika’ açısından da bakmak gerek, anlayabilmek ve çözebilmek için; çünkü bu konu kadınlara, kadına bakış açısıyla çok yakından ilgilidir. Eğer aksi bir durum

söz konusu olsaydı, töre cinayetleri, erkeklere karşı da işlenirdi. Olayın özünde yatan bence şu: Toplum, bir şekilde kadın bedeni üzerinde hak iddia ediyor, söz sahibi olduğuna inanıyor ve kadını denetlemeye çalışıyor.

Kadına karşı işlenen töre cinayetlerinin nedenlerinden bir tanesi de din faktörüdür. Türkiye’de işlenen namus cinayetleri, bu konuyla da yakından ilgilidir. Erkek, kadının ‘namusuna’ sürülen ‘lekeyle’ yaşayamayacağına inanır. Bu da dinin getirdiği bir değerdir. Özellikle kapalı toplumlarda din adamları ne derlerse ona inanılıyor. Alternatif bir bilgi verilmiyor. İnsanlar hayatın değişen koşulları ile baş edebilmek için eğitilmiyor. Kız çocukları okumuyor. Yani töre cinayetlerinin altında yatan en büyük neden aslında ataerkil toplum yapısıdır. Kaynakların kıt olduğu toplumlarda, bu kıt kaynakların dağılımı üzerinde çok katı kural ve baskılar olur. Aslında, namus gibi değerler de bu olgunun bir parçasıdır. ‘Namusu’ kirlenen ailenin üyeleri toplumun içine çıkamıyor, dışlanıyorlar ve baskı görüyorlar. Ama cezalandırılan hep kadın oluyor. Kadına tecavüz edilse dahi cezalandırılan erkek olmuyor. Kadın ya kendisine tecavüz edenle evlendiriliyor, ya da öldürülüyor.

2. Töre cinayetleri en çok Türkiye’nin hangi bölgesinde veya bölgelerinde işleniyor, bunun altında yatan nedenler nelerdir?

Türkiye’de töre cinayetleri, daha çok ana üretim biçiminin tarım olduğu Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde işlenmektedir. Ancak, Türkiye’nin sanayileşmiş batı kentlerinde ve Avrupa’nın bazı ülkelerinde de töre cinayeti olaylarına rastlanmaktadır. Bu da göç ile buralara yerleşmiş cemaatlerin, hala ataerkil toplum yapısından kurtulamamış aileler arasında da, içinde buldukları toplumun sanayileşmiş yapısına rağmen, ülkedeki değerlerini koruyarak töre cinayeti ve benzeri olayların sürdüğünü göstermektedir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, hala kapitalizm ve sanayi öncesi dünyanın şartları geçerlidir. Buralarda, kapitalizm ve sanayi öncesi dönemin üretim ilişkileri söz konusudur. Bu bölgelerde her ne kadar belli ölçülerde tarımda makine kullanımına gidilse de, hala geçerli olan insan gücü ve emeğidir. Üretimde emek önemli bir faktör olunca, kadının da önemi artıyor. Çünkü kadın bu noktada hem emeği, hem de doğurganlığıyla öne çıkıyor. Bu da, kadının bedenini kontrol etme gereğini doğuruyor. Toplum, kadının bedeni üzerinde hak iddia ediyor. Kadının ne yapabileceğine ve ne yapamayacağına toplum karar veriyor. Bu konuda John Berger’in ‘Görmenin Yolları’ adlı kitabında çok doğru bir saptaması var: diyor ki, “Kadın olmak demek sınırlı bir alana

doğmak demektir. Bu sınırlı alanı, önce baba çizer, sonra koca çizer. Ve kadın bu sınırlar içinde var olabildiği ölçüde toplumda kabul görür.”

Sanayi öncesi toplumlarda, kadının durumu tamamen böyleydi.

Kadın üzerindeki hak sahipliği, çok eski tarihlere kadar uzanan bir konu. Bu, yeni bir olay değil. Örneğin Batı toplumlarında da lordun ilk gece hakkı vardı. Bu da kadın üzerindeki bir egemenlik biçimidir.

3.Töre cinayetleri basında nasıl işleniyor, basın bu konuya gereken duyarlılığı gösteriyor mu?

Basın, nasıl ki bir zamanlar aile içi şiddete sessiz kalıyorsa şimdi de töre cinayetleri konusunda aynı şeyi yapıyor ve bu konuda sessiz kalıyor. Gerekli hassasiyeti göstermiyor.

Aile içi şiddet konusunda basının tavır değiştirmesi, çok sayıda kadın örgütünün yıllardır bu konuda süren yoğun çabaları, kampanyaları, sığınma evleri açmaları ve konuyu sahiplenmeleri ile olmuştur.

Türkiye’de basının ataerkil bir yapısı vardır ve genellikle erkek-egemendir. O dünyanın tanıdığım birçok kadını da, o dünyada var olabilmek için erkek-egemen değerleri benimsemiştir. Bu nedenlerle, örneğin bugün Türkiye’de her on kadından yedisi aile içi şiddete maruz kalıyor. Ancak bu bile yeterince önemsiz yazılmıyor. Çünkü onların aralarında da sevgililerini, karılarını döven veya taciz edenler olma ihtimali çok uzak değil.

Basının görevi, toplumu olan olaylardan haberdar etmektir. Töre cinayeti gibi önemli bir konu, arka sayfalara atılmamalı ve küçük punto başlıklarla sunulmamalıdır. Bu önemli bir konudur ve basın bu konuda duyarlı olmalıdır.

Töre cinayeti haberlerini işlerken, nasıl ki habere ayrılacak yer, sayfa, başlık, fotoğraf gibi haberi öne çıkaran unsurlar önemliyse içerik de çok önemlidir. Bazen basında töre cinayeti veya kadına karşı işlenen şiddet haberleri adeta birer ‘soft porno’ şeklinde sunuluyor. Olayın gerçek boyutu işlenmiyor. Veya açık oturumlarda şöyle çürütülmeye çalışılıyor olay ‘Seven erkek kıskanır, seven kadın, katlanır’ gibi.

4. Basını, ulusal, dini ve yerel basın olarak ayırarak olursak, bu üç ayrı basının konuya ayrı ayrı bakış açısı nasıl / nasıl olmalıdır?

Benim anlayışıma göre gazeteciliğin tek görevi haber vermek. Gazetecilik, doğru ve zamanında haber vermektir. Habere yorum katmalarına karşıyım.

Bu konu, gazetelerin arka sayfalarında önemsiz bir haber olarak verilip görmezden gelinmemelidir.

Yerel basın, ısrarlı kampanyalarla röportajlarla konuyu gündemde tutmalıdır. Konuyu sürekli sorumlu mercilere hatırlatmalıdır. İsrarcı olmalıdır. Çünkü olayların yaşandığı yerlere en yakın olan basın yerel basındır.

Ulusal gazeteler, konuyu daha büyük çapta gündemde tutabilirler. Çünkü ulusal gazetelerin ulaştığı kitle çok daha geniştir.

Dini basına gelince, aydın din adamlarına büyük görevler düşüyor. Çünkü Türkiye’de dini basın çok güçlüdür. Bu konuda örneğin din adamları, camilerde vaaz verirken töre cinayetlerini kınamalılar. Dini Basında, bu konunun tartışmaya açılması yönünde bir yayın politikası izlenmelidir

5. Türkiye’deki ceza kanunları töre cinayetlerinin önüne geçmek için yeterli midir?

Son ceza kanunu çıkana kadar, töre cinayeti suçu, hafifletici bir neden olarak görülüyordu. Ve cezası daha az oluyordu. Ancak şimdiki değişiklikler, yeterli olmasa da eskisinden daha iyi.

Ancak olay sadece cezaları ağırlaştırılmakla önlenemez. Çünkü ağır cezadan kurtulmanın birçok yolu var. İnsanlar, cinayeti küçük yaşta bir çocuğa işletebilirler veya kendileri işlese bile bir şekilde afla veya başka hafifletici bir nedenle yine kurtulabilir.

6. Töre cinayetlerinin işlenmesini önlemek için, neler yapılmalıdır, bu konuda kime ne görevler düşüyor?

Bu konu, ciddi bir toplumsal sorun gibi ele alınmalıdır. Bu konuda, kadınlar eğitilmelidir, dini ve/veya ataerkil değerler yerine daha çağdaş ve sivil değerler getirilmeye çalışılmalıdır. Köklü bir toplumsal değişim projesi hazırlanmalı ve hayata geçirilmelidir.

Töre cinayetlerinin önüne geçmek için Milli Eğitim Bakanlığı ve eğitim ile ilgili sivil toplum kuruluşlarına büyük görevler düşmektedir. Özellikle kız çocuklarının okutulması için çok büyük çaba sarf edilmelidir. Kız çocukları mutlaka eğitim sürecinin içine alınmalıdırlar. Şu anda anne olup da okuma yazma bilmeyen kadınlar var bunlar eğitilmelidirler.

Devlet ve sivil toplum kuruluşları bir arada büyük bir anti töre cinayetleri kampanyası başlatmalıdırlar. Jandarma ve polis bu konuda eğitilmelidir. Çünkü onlar bu konuda istihbarat alıyorlar ancak onlar da bazen bir aşirete mensup veya aşiretle bir takım ilişkilerinden dolayı olayın çok fazla üzerine gitmeyebiliyorlar.

Cinsellik üzerine eğitimler verilmelidir. Toplum bu konularda çok bilinçsiz, bazen sadece bir kız, erkeğe baktı diye de nasıl olsa bu kız o yöne meyilli diye, ‘törece’suçlu konumuna düşmektedir.

Töre cinayetleri, Kürt asıllı vatandaşların yoğun olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yoğun olarak işleniyor. Ve buradaki vatandaşların önemli bir kesimi Türkçe bilmiyor. Bu nedenle bazen, bu vatandaşlarla iletişime geçmek oldukça zor. Özellikle kadınların yüzde 99’u, sadece Kürtçe biliyorlar. Ve cinayetler de kadına karşı işleniyor. Kadın kendini ifade edemiyor. Bu konunun da üzerine gidilmelidir. Gerekirse bölgede görev yapan devlet memurlarına Kürtçe öğretilmelidir. Bu tabii bir anlamda bireysel bir sorumluluktur. Bu konuyu o bölgelerde görev yapmaya giden memurlar da biraz düşünmelidirler. Ve vatandaşlarla daha iyi iletişim kurmak için Kürtçe öğrenmeye biraz da onlar gayret etmelidirler. Yani ya o bölgelerdeki Kürtlerin resmi dili öğrenmesi lazım, yani devletin bir şekilde öğretmesi lazım, ya da oralara giden devlet memurlarının Kürtçe öğrenmesi lazım. Bunun başka da bir çaresi yok. Yani olayın etnik bir boyutu da var ve bu görmezden geliniyor. Biraz da etnik bir boyutu olduğu için bu olay görmezden geliniyor.

Devlet ve sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra, kadına da büyük görevler düşüyor. Kadının artık bu olaylara başkaldırıp ‘yetti artık’ deme gücünü kendilerinde görmeleri lazım. İşte bunun içinde kadın sığınma evleri lazım. Kadın sığınma evleri olmalıdır ki bu tür olaylara başkaldıran kadının gidebilecek bir yeri olsun. Böylelikle kadın da kendinde başkaldırabilme gücü bulabilsin. Bu olursa korkan kadınlar korkmamaya başlarlar

Kaynakça:

Berktaş, Fatmagül (1996), *Tektanlı Dinlerde Kadın*, Metis Yayınevi, İstanbul

<http://nlp.gen.tr/yayinlar/torecinayetleri.htm>

<https://yandex.com.tr/search/?text=t%C3%B6re%20cinayetlerinin%20nedenleri&clid=2261465&lr=11508>

Bilton, B.Bonnett, K., Jones, P., Lowson, T., Skinner, D., Stanworth, M.Ve Webster, A. (2008), *Sosyoloji, Çeviri Kemel İnal*, Ankara :Siyasal Kitapevi.

Connell, R.W. (1998), *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. Çeviren Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı yayınları

Dökmen. Z.Y (2004), *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Habermas, Jürgen (2001) *İletisimsel Eylem Kuramı*, Çev. Mustafa Tüzel, Kabalcı Yayınevi, İstanbul

Malinowski. Bronislaw (2003), Yabancı Toplumda Suç ve Gelenek, Epsilon yayınları, İstanbul

<https://www.yandex.com.tr/search/?text=t%C3%B6re%20cinayetlerinde%20dil&clid=PRNAME&pc=MANMJS&httpsmsn=1&refig=4198b900340e4be9b135526695252438&lr=11503>

Töre Cinayetleri - Namus Cinayetleri | CeReZFoRuM
Copyright ©CeReZFoRuM

<https://www.yandex.com.tr/search/?text=namus%20kavram%C4%B1%20ve%20cinayetler&lr=11503&clid=PRNAME>

<https://www.yandex.com.tr/search/?text=di%C5%9Filik%20ve%20erillik&clid=PRNAME&pc=MANMJS&httpsmsn=1&refig=c6518d96730b467b8a54d87340046db5&lr=11503>

<https://www.yandex.com.tr/search/?text=aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Fiddet%20&clid=PRNAME&pc=MANMJS&httpsmsn=1&refig=be682c66c41d4d9aa421f82e8b3c2312&lr=101515>

Güçlü, F. (1988).İntihar Umutsuzluğun Tırmanışı. Ankara: Sabevi yayınları

Açar, Ekrem (2012), Şiddet SİZ siniz. İstanbul: yediveren yayınları

Ersöz, Aysel Günidi (2016), Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi. Ankara: Anı yayıncılık

Öztürk, Emine (2010), Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri. İstanbul: Birey yayıncılık